

mittit tamen Propheta, qui eos ad peccatorum agnitionem et penitentiam adducunt, ne cogatur eos punire.

VAR HABITANTIBUS IN TERRA! — Vnde hominibus terrena incolis! Mystice, vnde terrenis et mundanis, qui corde et affectu habitant in terra, immo eidem prorsus afflxi sunt! Sanctus enim non est habitator terra, sed advena atque peregrinus, dicitque: Advena sum et peregrinus sicut omnes patres mei. Quamobrem et Abraham Hebreus, id est *πατέρες*, et peregrinus transitorie memoratur, ait S. Hieronymus in *Ezechiel*. vii. Et S. Ambrosius, lib. II *De Abraham*, cap. vii., citans hunc

locum: « Vnde habitantibus in terra! » explicans subdit: « Non utique omnes homines comprehendit, qui tunc vite hujus cursum conficiunt (sunt enim et in terris positi, quorum conversatio in celis est), sed eos quos terrene conversationis affectus, ad seculii hujus vicevit gratia. Ergo non habitatores, sed accolae sumus terra hujus. Accola enim temporalis diversiori spem gerit; habitator autem spem omnem, atque usum sue illuc substantiae locare videtur, ubi habitandum putaverit. Itaque qui est terra accola, habitator ecclii est; qui autem habitator terra, possessor est mortis. »

CAPUT NONUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Canit tuba quintus Angelus, et stella cadens e celo aperit puteum abyssi: unde prodeunt locustæ mortisæ similes equi, coronate, habentes capillos mulierum, et dentes leonum, et caudas scorpionum, que cum rege suo Abaddon cruciant homines per quinque menses. Secundo, vers. 43, canit sextus Angelus, et solvantur quatuor angeli ligati in Euphrate, qui colligunt maximum et terribilem exercitum, a quo cassio est tertia pars hominum; et tamen hisce plagi ceteri impii a suis sceleribus non sunt avulsi et aversi, ut dicitur vers. 20.

1. Et quintus Angelus tuba cecinit: et vidi stellam de celo cecidisse in terram, et data est ei clavis putei abyssi. 2. Et apernit puteum abyssi, et ascendit fumus putei, sicut fumus fornacis magnæ; et obscuratus est sol et aer de fumo putei; 3. et de fumo putei exierunt locustæ in terram, et data est illis potestas, sicut habent potestatem scorpiones terræ; 4. et præceptum est illis ne laderent fœnum terra, neque omne viride, neque omnem arborem, nisi tantum homines, qui non habent signum Dei in frontibus suis. 5. Et datum est illis ne occiderent eos, sed ut crucient mensibus quinque; et cruciatus eorum, ut cruciatus scorpiorum cum percutiri hominem. 6. Et in diebus illis quareant homines mortem, et non inventent eam: et desiderabunt mori, et fugiet mors ab eis. 7. Et similitudines locustarum, similes equis paratis in prælium; et super capita eorum tanquam coronæ similes auro, et facies eorum tanquam facies hominum. 8. Et habebant capillos sicut capillos mulierum; et dentes eorum sicut dentes leonum erant. 9. Et habebant loricas sicut loricas ferreas, et vox alarum eorum sicut vox currum equorum multorum currentium in bellum. 10. Et habebant caudas similes scorpionum, et aculei erant in caudis eorum: et potestas earum nocere hominibus mensibus quinque; et habebant super se 11. Regem Angelum abyssi, cui nomen Hebraice Abaddon, Græce autem Apollyon, Latine habens nomen Exterminans. 12. Vnde unum abiit, et ecco veniunt adlue duo vœ post haec. 13. Et sextus Angelus tuba cecinit: et audivi vocem unam ex quatuor cornibus altaris aurei, quod est ante oculos Dei, 14. dicentem sexto Angelo, qui habebat tubam: Solve quatuor Angelos, qui alligati sunt in flamine magno Euphrate. 15. Et soluti sunt quatuor angelii, qui parati erant in horam, et diem, et mensem, et annum, ut occiderent tertiam partem hominum. 16. Et numerus equestris exercitus vices milles dera millia. Et audivi numerum eorum. 17. Et ita vidi equos in visione; et qui sedeant super eos, habebant loricas igneas, et hyacinthinas, et sulphureas, et capita eorum erant tanquam capita leonum;

et de ore eorum procedit ignis, et fumus, et sulphur. 18. Et ab his tribus plagis occisa est tercia pars hominum, de igne et de fumo, et sulphure, quæ procedebant de ore ipsorum. 19. Potestas enim eorum in ore eorum est, et in caudis eorum; nam caudæ eorum similes serpentibus, habentes capita; et in his nocent. 20. Et cæstori homines, qui non sunt occisi in his plagiis, neque penitentiam egerunt de operibus manuum suarum, ut non adorarent dæmonia, et simulacula aurea, et argentea, et ærea, et lapidea, et lignea, quæ neque videre possunt, neque audire, neque ambulare. 21. Et non egerunt penitentiam ab homicidiis suis, neque a veneficiis suis, neque a fornicatione sua, neque a furtis suis.

1. *Vidi stellam de celo cecidisse.* — Quæres, quenam hec stela, quæ fumis, quæ et quales locusta? *Primo*, Alazar cœnsat hoc cap. ix., enarrat quintam et sextam plagam Iudei incredulim immisam. *Hæc* duæ plagiæ, inquit, sunt « locusta horrificæ et equi furiosi », sive Sirenes et Furie. Traditi enim sunt Iudei Sireibus, id est, suis effrenatis concepcionis, juxta illud quod eis minatus est David *Psalm. lxxx.* 13: « Dimic es secundum desideria cordis eorum. » Hinc consequenter traditi sunt furiosi conscientia, ut ille ex scelerum memoria, et pœnas ac plagarum atrocitate, eis cor arroderent, eosque quasi in amentiam adiungent, de quibus ait Cicero *Pro Roscio Amerino*: « Ha sunt impli assidue domesticaque furie, que dies noctesque parentum pœnas a consceleratissimi filiis repeatant. » *Secundo*, per stelle lapsum significatur, non id quod Astrologi aliqui volunt, scilicet Deum subinde permittere, ut astrorum impressio et peruvratæ indolis vis, stultis et improbi dominentur, eosque sui cordis cupiditatibus subjiciant, quomodo ait Horatius, lib. I, sicc. 19:

In me tota ruens Venus deseruit Cyprum;

et in Anacreontem (ut ipse fingit) sese immittit Cupido. Sed potius stella haec significat legem Mosis, quæ quasi desuper ruens Judeos opprescit, et per occasiōem concepcionis in eis accendit, *Roman. cap. vii, vers. 7*; locusta enim sunt cordis desideria et concepcionis effrenatae, quæ stella haec aperiente abyssum inde prodierunt. *Tertio*, puteus abyssi non est infernus, sed puteus profundissimus, ut sine fundo esse videatur. Ille putens symbolum est justi iudicij Dei (juxta illud *Psal. xxxv.* 7: « Judicata tua abyssus multas»), q[uo]d Deus traxit Iudeos suis concepcionis, juxta illud *Proverb. xxi.* 14: « Fovea profunda est meretrix: cui Iraias est Dominus, incidet in eam. » Sic enim hic iudicium Dei, ita ibi meretrix fingitur esse puteus altus, in quem justi Dei iudicio præcepit ruit peccator. Porro concepcionis tam hic accipit, non tantum libidinis, sed etiam opum, bonorum, gula omniumque vitiorum; *quæcumque*; enim, sive *ζεῦς* est vorago, sive aquarum copia carens fundo: hanc enim significat Hebr. *tibim*. Unde *Genes. i.*, 2, dicitur: « Tenebrie erant super faciem abyssi. » Et S. Augustinus, lib. *XXII contra Faustum*: « Abyssus, inquit, est inestimata

zephyrumque terrae immittat, qui locustas has auferat, et Iudeos ad Christum convertat, quod erit in fine mundi. *Octavo*, querent homines mortem, et non inventent; quia inordinata desideria tot metus, angores et cruciatu[m] menti afferunt, ut homines in obnoxii sepe optent mortem. Unde Plinius lib. VII, cap. L: « Tot, ait metus, tot curse, toties invocata mors, ut nullum frequentius sit votum. » Hes ergo clarum est a concupiscentie famite exoriri, sine quo nullus est metus, nulla cura, nulla sollicitudo. Unde sapienter S. Bernardus: « Tolle propter voluntatem, et in furore non erit. » *Nono*, sunt similes equi paratis in praelium, « quia maxima est vis, ardor et impetus concupiscentiae ad protervulum omnia que sibi obstant: ita videmus libidinosos et iracundos in ignes et enses ruere, dum estro libidinis vel ira agnatur. *Decimo*, habent in capite cornua ex auro, quia homines, suis concupiscentiis dediti, falso putant eas quasi reginas esse, quibus subiecti per omnia obsequi debent: illis enim cordis sui regnum et imperium deferunt. Unde ait Paulus Roma, v, 21, et vi, 12: « Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis ejus. » *Undecimo*, habent facies hominum et capillos mulierum, quia blandas et molles prima facie se exhibent, et ita ineuctos homines pelliunt. Hoc est quod ait S. Jacobus, i, 14: « Unusquisque tentatur a concupiscentia sua abstractus et illicitus. » *Duodecimo*, habent dentes leonum, quia animam mordent, lancinant, et funestum habent exitum. Unde de his Eccl. xx, 3, dicitur: « Dentes leonis dentes ejus, interficiunt animas. » *Decimo tertio*, strixorum edunt aliis suis instar curruum, quia suis clamoribus dientes: « Affer, affer, » Prov. xxx, 13, ita aures mentis obtundunt et opulent, ut ejus attentione absorbant, nihilque loci superdit ad aures consilii salutarius accommodandas. *Decimo quarto*, habent super se regem Abbadon, putu diabolum, qui per concupiscentias quasi milites suos, bellum hominibus infert. Unde de eo ait Paulus II Timoth. ii, 26: « A quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem. » Hic vocatur Exterminator, quia ipse concupiscentias acuit et inflamat, ut per eas exterminet omne semen virtutis. Nam, ut ait Apostolus: « Desideria mergunt homines in infernum et perditionem. » I Timoth. vi, 9. Ubi pro perditionem gracie est ἀνόδος, unde vocabatur hic ἀνόδος, id est perdens, vel exterminans, nimurum hec sunt « sepulera concupiscentiae », de quibus Num. xi, 34. Notum est illud: « Plures occidit crapula quam gladius. » Aut per Angelum abyssi accipere amorem proprium; hic enim rex est concupiscentiarum, easque dirigit, immittit et inflamat, cui recte accommodes illud Rabanus III, 3: « Ante faciem ejus ibit mors, et egestate diabolus ante pedes ejus. » Vere enim amor proprius ipsi anime est quasi demon nocentissimus. Hucusque Alcazar apposito ad tropologiam, sed non ad litteram, ut ipse contendit.

Secunda expositio est Aureoli, Lyvani et S. Antonini, i parte *Chronice*, titul. VI, cap. 1, qui censem hic predici persecutionem Wandalicam, quae gravissima fuit quinque mensibus, id est sub quinque Wandalorum regibus, scilicet Gundericu[m], Genserico, Hunericu[m], Thrasamundo et Gilimer. Nam Stilico Wandali, militiaedux strenuus sub Theodosio seniore, ab eo mortiente relicitus est tutor filiorum ejus, et totius Imperii: quoicunque ipse duas filias suas Honorio successive in uxores dedit. Tandem volens imperium ab Honorio ad se suumque filium Eucherium transferre, occule contra Honorium concitavat Wandalos; sed proditore ejus detecta, perduellis ipse cum filio ab Honorio capite multicatus est. Post Silicium mortem Wandalib[us] sibi regem creareun Corsicenam, qui omnia que inter Alpes et Pyreneos sunt vastavit. Wandalii a Gothis facti sunt Ariani. Corsicos obdicens Arelatuum a Prefecto urbis capti et occidit. Huic succedit Fr[anciscus] Gaddi II, Wandalorum rex, quo mortuo succedit tertius rex Gundericus, primus in Hispania Wandalorum rex: huic pariter succedit frater Gensericus, quartus eorum rex, qui Africam vastavit, et Hippone[m], in eaque S. Augustinum, urbis Episcopum, obdidit; deinde traiectus in Italianam, Romanam cepit et diripiuit, mox et Capuanu[m] et Nolam, in qua Episcopus erat S. Paulinus, qui se pro filio videtur captivum Wandalis dedit. Predicatus fuit Gensericus omnium regum felicissimus et gloriissimus, quod duarum lotus orbis potissimum et principis urbium, Roma et Carthaginem, fuerit expugnata. Genserico succedit filius Hunericus, quintus Wandalorum rex, qui trecentos Episcopos, Diaconos, Presbyteros, laicos vero 4940 in exilium misit, multosque martyrio affecti; Trachenses cives, quod Arianum Episcopum pati nollent, male molestativit, eisque linguis et dexteris manus amputavit; qui tam per miraculum, Deo dante, ita locuti sunt ac si linguis habuissent: quorum unus dum peccat et prolabiliter in libidinem, donum hoc perdidit, teste S. Gregorio, lib. III *Dialog.*, cap. XXXII. Hunericus, postquam octo annis regnasset, veribus consumptus interiit. Hunericu[m] succedit Gatabundus; huic deinde Thrasamundus frater, qui regnavit annis 26. Thrasamundus successor filius Hilpericus, quem genuit ex filia Valentianu[m] Imperatoris, qui proinde a matre orthodoxam fidem cum lacte sixit. Quocunque Gilimer, Hilpericus frater sobrinus, regni avitus, Hilpericus productionis accusavit, quod cum Justiniano occule colluderet. Hilpericus ergo a Wandalis regno privatus custodie traditus est, eique suffectus Gilimer, qui quinque annos regnavit. Justinianus Imperator volens restituere Hilperico regnum, bellum movit Gelmero, mittens contra cum Belisariu[m], a quo Gilimer superatus et captus, argentea catena vincitus, Constantinopolim in triumphum ductus est ad Justinianum Imperatorem anno Domini 536. Ubi visa Justiniani magnificencia, merito Gilimer ex-

clamavit: « Vanitas vanitatum, et omnia vanitas. Eg[o] herifui rex, nunc captivus et catenatus quasi mancipium. » Tunc ergo desit regnum Wandalorum, anno scilicet 95 ab invasa et occupata ab his Africa, ut futurum predixerat S. Cyprianus, teste Evagrio, lib. IV, cap. xv.

Censent ergo Lyvamus, Aureolus et S. Antonius stellam cadentem esse Valentem Imperatorem ariannum, vel Genserium, qui primus ex regibus Wandalorum fuit Arianus, primusque a Bonifacio Comite vocatus in Africanam, eam invasit, temnique ipse et posteri ejus per 95 annos usque ad Gilmerum, et dixi. Locusta ergo sunt Wandalii; quinque menses censem esse quinque reges Arianos junctos, vel regum tempora: hi enim, ut ipso Ariani, graviter Ecclesiam afflixerunt, ut inter alios enarrat oculatus testis, et cum aliis orthodoxis ab his gravia passus, Victor Uicensis Libris tribus, quos De Persecut. *Wandal.*, dignos sane lecti conscripsit. Verum, ut iam saepius ostendit, hec omnia a sigillo sexto et deinceps usque ad finem Apocal. spectant ultima mundi tempora.

Tertia ergo expositio est nostri Basilii Viegas, qui secutus S. Augustinum, Bedam, Primasiu[m], Gagnesium et alios plurimos, per quinque hunc angelum accipit quantum concionatorum ordinem. Nulla cadens, inquit, est Lucifer (Alcazar, Judan proditorum; Cardinalis Bellarminus, Lutherum; alii, Calvum et similes hereticos ex clericis laicos, ex monachis maritos, ex castis incestos, ideoque ex summo in imum abyssi, id est heres, inde genere prolapsos accipiunt. Unde nonnulli conjectarunt Lutheri heres in duraturam quinque mensibus, sive 150 diebus, id est, 150 annis: dicunt enim diem pro anno accepit. Lucifer ergo olim instar stellarum cadentium lapsus est de celo, et nunc rursus ejus lapsus per visionem imaginariam representatus fuit Joanni. Unde de eo ait Christus: « Videbam Satanam sicut fulgur de celo cadentem, » Luce x, 18. Locusta sunt heresiarum et hereticorum, qui in fine mundi plurimi erunt quasi locuste, ut premonuit Christus, Matth. xxiv, 24. Hos ex inferno educet Lucifer cum uno, id est, densis errorum et heresum nebulis, qui solent, id est, Christi divinitatem et dignitatem; ac lunam, id est, Ecclesiam; et stellas, id est, fideles, obscurabunt. Horum potestas erit ut scorponum, id est, maxime dolosa et perniciosa. Eis praecemptum est ne ledant fenum, id est, fideles qui habent fidem et charitatem, sed teneram et delicatam; nec virido, id est, fideles in fide et charitate virentes et fortes; nec arbores, id est, sanctos exercitos et Pralatos; sed tantum eos qui non habent signum Dei, id est, qui non habent fidem et charitatem: hi enim facile in heres labuntur. Hi ergo persecuentur Ecclesiam usque ad mortem et martyria: unde habent arma, equos, loricas, etc.

Quares, cur heretici vocentur locuste? Respondent autores citati, et pulchre ac fusa Cardini, malis Bellarminus in oratione quam ultimo tomo prepositus, atque Viegas hic: *Primo*, quia, sicut locuste maxime nocent virgentibus, sic heretici fidei et virtutibus, *Secondo*, quia contra Ecclesiam conspirant, sicut locusta egreditur universa per turmas suas, lib. Procerb. cap. xxx, vers. 27. *Tertio*, ob locustarum saltus, quos imitantur heretici sui inconstitutia, qui ab uno errore et heresi salunt in alium, *Quarto*, quia heretici sanguis ore cuncta pollunt, suntque ut locusta in ventrem, id est gulam et libidinem, propensi. Quocunque sicut ambitio et libido sunt gradus ad heresim, ita humilias, castitas, viteque innocentia efficacissimum esse medium, ut quis fidem sanam conservet, nec labatur in heres.

Nota *primo*: Ite locuste habent coronas in capite, quia heretici reges et principes seducunt (uti Arius Constantium et Constantium, Euthychianus Justinianum, Monothelites Heraclium, Lucifer Duxem Saxonie), qui eos eorumque hereses armis tenuerunt et propagant. Coronae haec similes sunt auro, *primo*, quia heretici, et principes eorum assecute pre se ferunt fideli zelum et charitatis ardorem; *secondo*, quia eorum Victoria contra Ecclesiam futilis est, umbratica et evanida; hinc videtur aurum, sed non est; quia sua persecutione non vincunt, sed vincuntur tam heretici, quam tyrannum per patientiam et constantiam Orthodoxorum, ut pulchres ostendit Viegas, sect. 7, num. 3. Insuper Cardinalis Bellarminus per coronas quasi ex auro, accipit hereticorum fastum, ut Lutheri, qui in epist. ad Georgium, ducem Saxoniae, dicit se superare S. Augustinum et Ambrosium. Item in libro *Contra Bellum Leonis X*, ausus est Pontificem Maximum, cum universa que illi adhuc Ecclesia, excommunicare. Hinc vocant a Prophetas, Evangelistas, Elias tertios, reformatores Ecclesie, instauratores fidei et religionis.

Secondo, habent faciem humanam, id est simulant humanitatem et benevolentiam, sed mortuam, quia habent dentes leoninos. Tropologicamente est detractor, de quo Psalm. cxxxix: « Acuerunt linguis suas sicut serpentes. » Serpentis enim Lingua, ut ait Plinius, lib. V, cap. xxxvii, tenuisse est, trisulca, vibrans, atricoloris, et si eam extrahas, perlonga. Similis est lingua detractoris, ac imprimita trisulca, quia nocet sibi, audientibus ei ut quibus detrahit; itaque unico iactu tres ferit et ledit. Ita ministri hereticorum jugiter detrahunt monachis, Clericis, Pontifici; quin et Sanctis as B. Virginis.

Tertio, habent capillos sicut mulierum.

Primo, quia effemina sunt et libidinosi.

Secondo, quia infirmi sunt et debiles instar mulierum, ut Ecclesiam que virago est, vincere non possint.

Tertio, quia heres nisi comam et fucum sibi inducat, displicet omnibus.

Quarto, quia omnes pene heretici, teste S. Hieronymo ad Ctesiphonem, auxilio feminarum suas heresies propagant.

Quarto, pectus lorica ferrea armatum significat eorum obstinationem, quae tanta est, ut licet clare convincantur, malint tamen mori quam ab errore recedere. Similitudo equorum signum est audacie et temeritatis. *Quinto*, habent caudas aculeatas instar scorpionum, quia licet os blandum habeant offerantque carnis illecebras, tamen in fine animam et corpus multis implicant difficultatibus in hac vita, et eternis ignibus in futura. *Sexto*, volantes curru significant mirare celestitem, qua haeresis instar pestis et flammæ grassando, varias provincias corripit et devastat. *Septimo*, presidet eis rex abyssi Abbadon, id est, exterminator; quia, ut recte ait Bellarminus, hereticus, v.g. Lutherus, ejusque prosapia et propagatio, grassetur in celum, terras, Purgatorium, infernum. In celo Deum spoliarunt trinitatem, Christum detinat et humanitate, Sanctos homines beatitudine, eosdem cum angelis omni cultu et veneratione. In terra de Ecclesia magnam S. Scriptura partem, omnia pene Sacra menta, omnes traditiones, sacerdotium, sacrificium, vota, jejunita, festa, tempia, altaria, reliquias, crucis, imagines, monumenta omnia pietatis, leges Ecclesiasticas, disciplinam atque ordinem universum, populorum erga poteſtatem obediunt, principium erga subditos potestatem, denique omnem modestiam, pudorem, reverentiam, omnem virtutem et spiritum, omnem domum Dei decorum et pulchritudinem exterminarunt. Purgatorium funditus exterritorunt. *Quin* et inferos vero et locales nulli Lutheranorum negant, et imaginarios nescio quos inferos ex capite suo fingunt. Itaque nec a suo abyssi rege linguan virulentam abstinent, quin ei injurientur, eique jurisdictionem cum subditis admittant. Certe Calvinus docet infernum ejusque cruciatum non esse aliud, quam apprehensionem qua reprobi apprehendunt Deum sibi iratum. Scilicet hoc valde cruciat impios, qui, si non sentiunt verbera et ignes Dei irati, ad Deum iras suas ublegant, nec hilum iris aut minis ejus moverentur, multo minus crucientur.

Verum haec licet apposite dicantur, mystica tamen potius videtur, quam litterala. Adde: hinc expositionem repugnat, quod hoc locuste crucient homines, ita ut oplent mori, quod hereticis non competit; horum enim est homines perversare in fide et moribus, non cruciare vel occidere; immo ab eis perversi et seducti, cum non nisi voluptates et commoda hujus vite spectent, summe amant vitam et horrent mortem. *Tertio*, ha locuste cruciant eos qui non habent signum Dei; heretici vero cruciant eos qui habent hoc signum, puta fideles et Orthodoxos.

Porro insoliti et impudentes hic sunt nostri heretici, præsertim Calvinistæ Angli, qui, ut se vindicent, talionem hic reddunt Catholicos. E quibus unus (ab uno disce omnes) recentior commentans in hunc Apocalypses locum, per hanstellam et celo lapsam et reserantem puteum aby-

si, intelligit Mahometem et Antichristum, id est Pontificem Romanum; uterque enim, inquit, cepit sui idem tempus, scilicet sub annis Domini DC. Tunc enim Romani Pontifices a puritate fidei et religione suorum Patrum descendentes, superstitiones induxerunt, puta Missas, invocaciones Sanctorum, orationes pro defunctis, cultum reliquiarum, imaginum, ceremoniarum. Tunc Bonifacius III a Phœcia Imperatore impetravit ut Universalis Episcopus vocaretur. Mox Bonifacius IV Pantheon, templum Gentilium idolatriæ, omnibus Sanctis consecravit, tandem exercitu implatam, scilicet colendi novum deorum exercitum, dum festum eorum sanxit per totum orbem, ne scelus foret unius urbis Rome. Flora alia afferit de Bonifacio V, Theodoio et alii, sed plane falsa, que per calamum ipsius impingit; quia nec a S. Gregorio lacrando maledicam linguam et calamum abstinet. Famus ergo, inquit, est haeresis in doctrina, et in cultu superstitionis, quibus sol et aer, id est lux veritatis, in Ecclesia obscurata est. Ex hoc fumo prodierunt locustæ: Orientales locustæ sunt Mahometani; Occidentales sunt monachos, moniales, numerosa cohors Religiosorum, Cardinales cum tota hierarchia Pontificia. Hi omnes scarabæ scaturiverunt ex eodem fumo, vel fimo ignorantie et erroris. Hi, utpote Mendicantes fratres, non occidunt, sed creuant homines; quia spoliandi haereses patrimonium, assidendo moribundi parentibus, eisque extorquent partim ministris Purgatori, partim inde liberandi per suas preces et Missas spe, opima præmia, fundos, agros, magnam pecuniam, quin et filios et filias: docent enim Ileæ filii Religionem ingredi invitis parentibus. Major cruciatus et carnificina fuit, consciens injicendo laqueum, eisque imponendo necessitatem quoniam confitendi omnia peccata cum singulis circumstantiis. Habent coronas in capite, quia sunt attonsi in modum corona. Habet capillos mulierum, qui sunt eulores B. Virginis, ejusque nomine se legunt et velant, ut Carmelites ab Honorio III vocantur familia Virginis, ideoque pallio albo utuntur. Ita hereticus mugatur et blasphemat, vomitque columnas, quia singulæ jam milles a Cardinali Bellarmino, Gretsero, Sandero, Stapletono aliquis plurimis confutata sunt.

Verum, quid hec ad septimum et ultimum Apocal. sigillum, quod ultimas orbi plagas, cum his que finem et exitum adducet? Jam enim milia anni et amplius elapsi sunt ab ortu Mahometis, et a S. Gregorio et Bonifacio III. Prvsum, quo conventio Mahometis cum Pontifice, ut una eadem sint stellæ? quae consentio Saracenorum cum monachis, ut utriusq; eadem sit locuste? cum constet hos ab illis in fide, gente, loco, vita et moribus toto celo distare, ita ut Saraceni monachorum sint hostes infensissimi. *Tertio*, ante Mahometum et S. Gregorium, fuit Pontifex Romanus, caput totius Ecclesie, fuit sacrificium Missæ, fue-

runt monachi et anachoretae, fuit invocatio Sanctorum, cultus reliquiarum, imaginum, etc., ut patet ex S. Hieronymo *Contra Vigilantium*, ex S. Augustino, lib. XXII *De Civitate*, cap. viii, ex S. Basilio, hom. De XI Martyribus, et *De Constitut. Monast.* Ipse enim Basilius fuit monachus, ac monachis regulas et constitutiones prescrivit; imo et quatuor Ecclesie Doctoribus, tam Graeci, quam Latinis, tres Iuare monachi, scilicet et Græcis S. Basilis, S. Nazianzenus, S. Chrysostomus; et Latinis S. Augustinus, S. Hieronymus et S. Gregorius. Ergo falso horum inventio tributur Bonifacio III ejusque successoribus. Mirum vero Anglos ita obstrepere S. Gregorio et monachis, cum ab ipso ejusque monachis, S. Augustino et sociis, ab eo in Angliam missis, ab ethnico ad Christi fidem sint conversi, uti Venerabilis Beda aliique omnes testantur. Nimborum effrons est haeresis, estque instar meretricis, quæ in adulterio reprehensa, quolibet testes, etiam oculatus, lenones et meretrices esse clamant; ita enim Lutherus, Calvinus, aliique hereticæ crimen Orthodoxos impingunt, eosque vocant hereticos et idololatras, quia ab illis se damnari vident. *Quarto*, Mahometani non cruciantur mensibus quinque, sed occiderunt et occidunt Christianos; gladio enim propagant sanctum secum ex precepto Mahometis. *Quinto*, Saraceni non a mensibus quinque, sed jam a milie annis vexant Ecclesiam; monachii vero pene cum Christo nati sunt, uti patet ex S. Dionysio, lib. De Eccles. Hierarchia. *Sexto*, monachi habent coronas in capite, sed non ex auro, uti habent ha locuste: est habeant capillos B. Virginis, non tamen habent capillos mulierum, uti habuit apostole Lutherus moniali sua astrictus, ejusque mollis et effeminate Ministrorum progenies. Denique monachi non habent caudas scorpionum, nec dentes leonum, nec loricas ferreas, etc.

Quarta ergo explicatio magis congrua, est Riberæ, cui faveat Primasius et ejus sequentes, dicens: *Equi homines sunt, sicciores sunt spiritus nequam.* » Ait Iacobus Riberæ: *Antrum quintus tuba canit, et mox stola, id est angelus unus e bovis, qui presidet inferno, et celo descendit habens clavem abyssi, id est, habens potestatem aperiendi et laxandi infernum. Claves enim infernalis carceris non commituntur Lucifero aut demonibus, utpote dannatis et incarceratis, sed angelis bonis, utpote Dei ejusque justitiae ministris. Ex inferno prodiit fumus, id est, furibundus et dirissimus machinationes diabolum in homines. Homo obscuratus est sol et aer, id est excecutæ sunt hominum mentes, ut celum non suscipiant, sed proni terram spectant et ambulant, all. Richardius. Haec enim symbolicæ et figuratae accipere cogimus, quia nulla datur proprie clavis inferni; nullum etiam ejus ostium, vel hiatus, quifum exhalat super terram, ut sollem obsecrare possit; et liquet ex sequentibus locustæ, utpote tot bestiæ similes, figurate accipi debere.*

Locuste ergo erunt exercitus quidam barbarorum, a demoni in impios immisus, ut eos per quinque menses vastet et cruciet, ut olim fecerunt Gothi, Alani, Vandali et Longobardi. His primo fatum, id est permisum est, ut non occidant, sed morte gravius diutissime exercent quasi cruciatu scorpii, qui est furvus et crudelis. *Secunda*, sunt similes equis paratis in prælium, quia erunt equites bellicosissimi. *Tertio*, coronas habent similes auro, id est, galeas militantes ut aurum. *Sie enim corona pro galea accipitur a Virgilio, Aeneid. V:*

Omnibus in morem tonsa coma, pressa corona.

*Ubi Servius: « Corona, al. id est gales; et servare Homeris usus est, qui galeam *σφένα*, id est coronam, dixit. Unde explicans subdit: Galeam autem pedes projecti inanem. »* *Quarto*, facies tantum est hominum, quia cor et animus erit quasi leonum. *Quinto*, habent capillos sicut mulierum; quia molles et effeminati erunt, idque prie se ferent cultu corporis, maxime cincinnis et tortis crizibus. *Sexto*, dentes habent quasi leonum, ut vadissimum mordant et ledant. *Septimo*, loricas habent sicut ferreas, id est ferreas; sed dicit *sicut*, quia hec erat visus; et quia hos milites vocavit locustas, quibus proprie non competit lorica. *Octavo*, vox alarm est celer eorum impetus et strepitus, qui erit ex multitudine currum expeditorum procurarent ad prælium. *Nono*, habent caudas quasi scorpiorum, ut, sicut scorpiorum, eis occulæ noceant, ita et hi occulæ noceant, idque in fine et abitu suo. *Decimo*, regem habent angelum abyssi, id est, diabolum eos excitantem.

Verum, non recte armati milites comparantur imbellibus locustis. *Secundo*, cum equi hic nominantur, nulli nominantur sicciores vel equites; ergo nulli fuerunt. *Tertio*, locuste ha varias et monstruosas habent formas, plane diversas a forma et habito militum. *Quarto*, milites gladiis et lançis pugnant: ha autem locuste caude aculeo, quasi scorpiones pungunt et ledunt. *Quinto*, haec plaga quinque angeli distinguunt a plaga sequenti sexti angelii, in qua ducenti millions militum per quatuor angelos in impios immittuntur: ergo haec non fuit militum.

Dico ergo: Planissimus et aptissimus sensus est (quod etiam probabile esse censet Riberæ), ut haec proprie, sicut sonant, accipiatis. Locuste ergo ha erunt diaboles, qui speciei et formam locustarum induent, sed novam et monstruosam, utpote ex variis animalibus, puta leone, scorpione, equo et homine commixtam et consarcinatum. Hac sententia probatur primo, ex refutatione aliarum; non enim appetit quid planius et congruentius per locustas has ita monstrosas, quam monstrosi demones, et monstrosa eorum corpora, in quibus ipsi apparet solent, accipi possint, praesum quia exteris omnes plage ad literam, ut sonant, accipiendo sunt: ergo et haec. *Secundo*,

quia prodeunt ex puto abyssi, id est inferni : lem obscurent, de quali canit Virgilus, *Eneid.* I : ergo sunt infernales ; ergo demones. *Tertio*, quia in fine mundi plage erunt noxae, insolite et inaudite ; tuncque Salanas, ejusque demones, solvetur, ut dicitur cap. xx, vers. 3, qui soluti omnem suam vim et furias exercent in homines. Sic ut nunc invisibiliter tentant vexantque homines, ita tunc visibiliter vexabunt et cruciabant. *Quarto*, etiam nunc in morte hominum solet demon morientis visibiliter apparere, ut extremam lucam et agomen cum eo obeat, animamque ejus sibi vindicet si possit, uti apparuit S. Mariano morienti, et in dies moribundis apparere, ab iis ipsis audiuntis et cernimus ; quod plumbus confirmat Bartholomaeus Sibylla, lib. *Peregrin.* *quasi*. *Quinta*, ultima : ergo idem faciet in fine et quasi agone mundi, post quem amplius homines tentandi et cruciandi non habebit potestatem. *Quinto*, rex harum locustarum est demon dictus Abaddon, vers. 11 : hunc enim demonem esse omnes consentiantur ; ergo et subditis ejus, puta locuste haec, erunt pariter demones. *Sexto*, S. Antonio, Hilariioni et alii Sanctis apparuerunt demones similiter terrifici et monstrosa forma ursorum, leonum, luporum, imo mixta variorum animalium forma et specie. Ergo multo magis ita apparetur in fine mundi, utpote amplius se non ostensuri, nec appetitudo mundo. *Szeptimo*, hominum conceptus est demones monstruosas esse creaturas ex variis horrificis animalibus conflatas ; itaque in imaginibus, puta in typo inferni et similibus, eos depingunt pictores, scilicet capite horrifico et vario cornuto, capa hispida et aculeata, aliis horrificis, ore et dentibus leonini, etc. Idque apposite, quia demones talia corpora monstruosassumere solent ex Dei nute et jussu, ut per ea monstrosa animas ipsorum (singularumque ejus potentiarum) tot vilis deturpari deformitas demonstretur. Denique hac monstrosa specie apparuit demones in excido Babylonis, aliarumque infidelium et impiorum urbium, ac multo magis in excido orbis, cuius illa fuere typus et praedilectum, docet Isaia, cap. xxxiv, vers. 14 : « Occurrent, inquit, demona onerantur, et pilosus clamabit alter ad alterum : ibi euhavit lamia, et inventi sibi requiem. » Et cap. xii, vers. 21 : « Requiescent ibi bestiae, et replebunt domus eorum draconibus ; et habitabunt ibi struthiones, et pilosi saltabunt ibi : respondebunt ibi ulule in edibus ejus, et sirenes in delubris voluptatis. » Qui enim vastitatis et excidi fuere auctores, par est ut quasi urbis et orbis vultores, in eo vastato et pene exciso habent et dominentur. Itaque cum camente quinto angelo stella, id est angelus a celo se librans deorsum, aperiet et laxabit infernum, fiet hiatus, et quasi caminus, ex quo exhalabit ingens caligo infernalis, qualis solet exhalar ex Etna et Vesuvio (que proinde a multis putantur et vocantur fornas et os inferni), eaque tanta, ut aerem et so-

Eripunt subito nubes solenque diemque
Teccorum ex oculis, polo nocte incubat atra.

Ex hac fornace, ejusque tetro fumo et caligine prodibunt agmina, hoc est innumerū demones, copia et forma similes locustis ingentibus. Est enim locusta animal fedum, noxium, superbum, alatum et voltans, mordax, pungens, inquietum, inconsans et putridum (unde una e plaga maximi Egypti fuerunt locustae, *Ezodi* vii, 17). Tales autem per omnia sunt demones. Rursum, locusta symbolum est convictioris et invidi (quales sunt demones), eo quod in cordis gremio, tanquam in stomacho, dentes habeant, quia habent os et dentes declives, ideoque pectori et cordi vicinos ; imo alios habent insuper dentes in occipito, quibus stridere edunt, si credimus Plinius et alii, quos citat Aldrovandus, tract. *De insectis*, pag. 420. Rursum, Egypti volentes significare tyranne in suis dominantem, pingebant polypum et locustam. Nam locustae, ut ad Horum, et ex eo Aldrovandus in *Locusta*, in polypos exercunt vires, eosque vincunt. Tyranni autem omnium sunt demones. Ad haec Pierius, *Hierog.* 18, docebat popularis seditionis symbolum esse, si quis pingat locustas duas sive incircum invicentes, locusta enim cornibus inter se dimicant et aristant arietum. Domicant autem pro pascuis, vel fetu, vel feminis, uti ex Alberto docebat Aldrovandus. Tales sunt demones inter se tumultantes, rixantes et dimicantes.

Ad hanc expositionem accedit sententia nostri P. Lessi, lib. XIII *De Perfectioribus deinceps*, cap. xviii, ubi censem hasce locustas non tantum speciem et apparentiam locustarum habituras, sed veras et animatas fore locustas, licet peregrinas et monstrosas. Virtute enim divina profundissimis hiatus (forte usque ad inferos : nam pauci post ingens hiatus, quo omnes impii absorberuntur in tartara, eosque aperitur) aliebunt in terram, vel in montibus pandetur ; unde quasi ex puto abyssi, id est abyssali et profundissimi, immensa via sumi exhibet, sicut ex Etna et Vesuvio crebro exisse legimus. Ex quo liquet in terra visceribus multa et immunda latere inencia, que jam compressa tenentur, ut sub finem mundi erumpant, et primo omnia fumo et cinere infestent, deinde simul cum igne conflagrations terram exurant. Jam durante isto fumo, facile erit divina virtute procreari peri grimum genus locustarum pungentium et virulentarum, quod e fumo exeat, et omnia longe lateque occupet ; sicut olim immensa agmina, prima ranarum, deinde locustarum, posita citi phum, postremo muscarum, totam Egyptum et euparunt, idque repente, divina virtute ea animata formante, ut patet *Ezodi* cap. vii et seq. Simili modo agri Philistinorum subito effuderunt infinitam vim murium, I Reg. v. Quod ad formam earum attinet, non opus est ut facies es-

rum plane sint similes facie humanae, aut ejusdem magnitudinis, sufficit esse rudem similitudinem, qualis reperitur in similibus. Idem censendum de capillis seu cirris carum, et dentibus. Probatur haec sententia, *primo*, quia locustae a Mose iniunxit in Egyptum fuerunt vere locustae ; ergo vera erunt et haec : nam ita harum fuerunt preambula et premunire. *Secundo*, quia S. Joannes diserte eas vocal locustas, eisque dat aebleum, ut comparat eis scorpis. Cum ergo verum accipiatis hic aebleum, quem vere habiture sunt, verum scorpion, cur non et veras locustas ? cur mystice vel symbolicas interpretabimur ? *Tertio*, quia nullum est genus animalium, in qua tanto sit formarum peregrinarum varietas, quanta est in locusta, ut patet ex variis et monstrosis exercitibus, quas recenset et depingit Aldrovandus in *Locusta*. *Quarto*, quia certa plague hic, puta ignis, grandinis, stelle cadentis, motus ardentes, vestus, fluminum vessorum in sanguinem, terre motus, vulneris, demonum solutorum, etc, ad litteram, ut sonant, accipiente sunt : cui non et haec locustarum ? Quare haec sententia uti valde literalis, ita valde probabilis est : cui tamen addit locustae hisce dirigendas et impellendas fore ab Abaddon demonem, ejusque sociis. Nam haec non invadent herbas et germina, ut solit locuste, sed homines, eosque duntat, qui non habent signum Dei in frontibus suis, ut ait S. Joannes, vers. 4. Hoc autem signum, et homines co signatos, ut discernere nequeant, ita naturaliter pungent vel cruciare non appetunt locuste : utrumque ergo hoc demonum loc ista impellendum erit opus, qui Dei iussu per locustas haec ejus vindictam in homines impios exercent. Quoeroque que de locustis hic dicuntur, demonibus quoque earum motoribus competit, quedam magis, quedam minus : sicut que *Genes.* in dicuntur de serpente tentante Evan, parum serpenti, partim et potius demoni serpentinam possident, per eumque loquenti convenienter. Singulis ergo locustarum proprietates, quas S. Joannes hic ei tribuit, demonibus accommodemus. At haec :

3. DATA EST ILLIS POTESTAS, SICUT HABENT POTESTES SCORPIONES TERRE. — Nota : Locuste haec comparantur caudis scorpionum et serpentum, tum quia haec sunt virulentae : in illis enim latent virus et aebleum, quo pungunt et cruciant ; tum quia hisce scorpiones homini insidiantur, eumque quasi perisilensis occule ferunt. Simili modo locuste haec erunt virulentae et insidiatrices. Alludit ad Hebr. נָבָתְּאָרֶב, id est, locusta. Hec enim dicitur *arbe*, quia plurima, a radice נָבָתְּאָרֶב, id est multus *fut* ; sed simul alludit ad radicem נָבָתְּאָרֶב, id est *insidiatus* est. Locusta enim radicibus, et tenerioribus (utpote delicatioribus) calamorum et culmorum partibus insidiantur, easque arrodiunt et depascunt, itaque factum ut arista foliisque calamus disseindatur et corrut.

Hucusque Plinius, quae singula plane significant animal hoc esse insigni malitia, feritatis, vindictae et noxae : qualis per omnia est demus. *Primo ergo*, in fine mundi hi demones specie locustarum, et instar scorpionum caudati erunt, caudae sue spiculose pungentes homines, ita ut non statim enecent homines, sed lento supplicio per

..... Metuendus acume caude
Scorpius.

De eo haec tradit Plinius, lib. XI, cap. xxv. *Primo*, scorpius est « pestis importuna veneni serum, nisi quod graviore suppicio lenta per trituum morte confundunt ; » ejus ergo virus est leatum, sed grave et internecium supplicium. *Secondo*, « virginibus lethali semper ictu, et feminis ferre in totum ; viris autem matutino, exequuntur cavernis, priusquam aliquo fortuito ictu jejunum egerunt veneantum. » *Tertio*, est nature admodum iracunda. Unde adagium οὐδέποτε λαχεῖν ἔριξε, scorpion octipedem excitas ; et οὐδέποτε, idem est quod irrito, provoco ad iram, ut irascatur instar scorpii. *Hinc quarto*, quasi furibundus strictum telum, puta canda spiculum, semper exercitum gerit ad lancinandum et mortiferam plagam infligendam. Reliqua insecta aculeos intus reconidunt : unus scorpius aculeum quasi lanceam exercit, qui non est otiosus, sed « semper canda in iactu est, nulloque momento meditari cessat, ne quando desit occasio, » insuper a ferit obliquo iactu et inflexo, « incedit quoque obliquo gressu, ut feriat ex improviso. *Quinto*, « venenum omnibus est medio die, cum incandescere solis ardoribus ; itemque dum sitiunt, inexplicabiles potu. *Sexto*, constat et septima cauda internodia seviora esse : pluribus enim sera sunt. *Szeptimo*, hoc malum Africe, volucere etiam Austri faciunt : vivere intra Siculi colli regionem non potuere ; visuntur tandem aliquando in Italia, sed innocui. *Octavo*, in Scythia interminnit etiam suas, aliquoquin vivaciiores contra venena talia. *Nono*, homini ictu putatur esse remedio ipsorum ciuis potus in vino. *Decimo*, putant scorpiones in totum mille nocere, quibus non sit sanguis. *Undevicesimo*, quidam et ab ipsis foeminae devorari arbitrantur ; unum modo relinquunt, solerterissimum, et qui se ipsius matris culibus impendo, tutus et a cauda et a morsu, loco fiat. Hunc esse reliquorum ictorem, qui postremo superne genitores conficiat. Parinuntur autem undeni. »

quinque menses, ut dicitur vers. 10, discrident. **Secundo**, magis sevient in eos qui ardenter concupiscentiis mulierum. **Tertio**, erunt pleni irarum, saevitiae et furoris, ideoque speculum caude semper exerunt gerent ad ferendum. **Quarto** ex oblique incautos percutient. **Quinto**, canderentes igne inferni, et sientes hominum stragam extremam, in eos exaudient omnes suum virus. **Sexto**, septem cauda internodis spiculum suum virulentum munit et roborabunt : que apte symbolice significant dampnum dolos, fraudes, machinationes, quas quasi internodia sibi invicem implicant, ut, si homo ex una se explicet, mox in aliam implicant. **Septimo**, erunt volucres : habebunt enim alas. **Octavo**, magis nocebunt iis, qui instar suum abdomini et ventri servierunt. **Nono**, remedio erit ipsorum cinis, si iniuriae peccatores memores cineris et mortis tam suu, quam diaboli (qui ob superbiam ex angelo quasi factus est cinis, ac in morte secunda, puta in gehenna, jugiter crematur, et tantum non reditur in cinerem), humiliant se, compungantur, penitentiam agant Deoque reconciliantur. **Decimo**, nulli nocent, pio et spirituali, sed tantum impisi, qui voluntur in carne et sanguine, quique sanguinem Sanctorum effuderint. **Undecimo**, proles suas, puta sceleratos, cruciabant, et quasi encubant, et ab ipsis vicissim cruciabantur, dum reprobri iis quasi auctoribus sua damnationis, aque ac tortoribus maledicent, onusque diras imprecabuntur. Pariter in gehenna daemones et dannati mutuo se lancinabunt, ac quasi canes ringent, invicem mordebunt (1).

4. ET PRECEPTUM EST ILLIS NE LENDERENT FOENUM, etc. — Hinc patet locustas has non fore proprie dictas : harum enim cibus, aque ac noxa, est in herbis; sed fore daemones, qui instar scorpiorum, nulli nisi habenti sanguinem, id est homini impi, nocebunt, q. d. Ha locuste non erunt similares aliis herbivore, sed carnivore. Porro non permitte Deus ut omnem suam vim virisque exerat : sic enim enearent omnes mortales; sed tantum ut eos qui non habent signum Dei, de quo cap. vii, vers. 3, crucient per quinque menses. Si enim plaga haec diutius duraret, desperarent homines, ac se ipsis interimerent. Unde ait vers. 6 : « Querent homines mortem, et non invenient eam. » Tantus enim erit eorum cruciatus, ut mortem optent, et tamen mori non possint, uti fit cum quis hausti lento et non sati efficax venenum, quod non statim interimit, sed ita cruciat, ut homo nec vivere, nec mori possit.

7. ET SIMILITUDINES LOCUSTARUM SIMILES EQUIS PARATIS IN PRELIUM, etc. — Nota : Daemones hi similes erunt, primo, magnis locustis quoad alas

(1) Locustae sunt emblemata exercitus hostilium. Quisnam sit hic exercitus, difficile dictu est. Preplaced quod ait Alioli, scilicet significari Satane exercitum, puta malorum spirituum agmen, quorum instictu Iudei inter se dividit, et quasi effterat in exitium ruerunt.

et pedes ; secundo, equis quoad formam, magnitudinem, audaciam et usum bellicum; quin et locusta pedibus suis insistens quasi parata ad volandum et involandum, speciem habet equi armati et cataphracti (unde ab Italis locusta vocatur *cavallate*, id est equi parvi, equuli) : est enim loriciata, et habet pinnas pro aculeis ; aqua volat saltando, et saltat volando. Ita Pineta in libro Jobi cap. xxxix, 20 : « Nunquid suscitabis eum quasi locustas? » **Tertio**, hominibus quoad loricas ; **quarto**, mulieribus quoad faciem, capillis et coronas aureas (2); **quinto**, leonibus quoad dentes; **sesto**, scorpis quoad caudam et aculeum. Quid haec symbolico significant, superiori dixi ex Virga et Ribera : quae enim illi hereticis et militibus attribuunt, pari modo et potiori ratione demonibus accommodari possunt et debent.

8. DENTES RERUM SICUT DENTES LEONUM ERANT. — Tripliciter hi daemones cruciabant homines : **primo**, pungendo aculeo caudae instar scorpionis, mordendo dentibus, ut leones (leoni enim dentis morsus venenatus est. Unde, ut ait Plinius, lib. VIII, cap. xv, agens de leone : « Ex omni vulnera, sive dente, sive ungue impresso, ater profuit sanguis. » **Tertio**, terrendo homines et percellendo tum visu tam horribilium monstrorum, tum auditu, dum audiunt eorum sonum, quasi currum equestrem. Porro quam dentes locustarum sint voraces et moi, videmus in Apocalypsin, quae tota subinde a locustis devoratur, cum alias sit fertilissima.

9. ET HABEBANT LORICAS SICUT LORICAS FERREAS. — Est in India animal quod corium habet instar loricas compactum; quoceira ab Hispanis *armillae* vocatur; atque rhinoceros suam habet loricam, canaque durissimam : sic et locustae suam vestimenta habent loricam, sed haec diabolice longam et diurom habent.

ET VOS ALARUM EARUM SICUT VOX CURRUM EQUORUM MULTORUM CURRENTIBUS IN BELLOM. — « Vocem » vocat strixores quem alarum concussione edunt locustae, de quo Plinius, lib. XI, cap. xxix : « Vox, ait, earum proficiat ab occipito videtur : eo loco in communisca scapularum habere quasi dentes existimantur, eosque inter se terendo strixores edere. » Dentes vocat non propria dictos in ore, ut explicit Alcazar, quasi ore, aque ac aliis, strixanti locustae. Plinius enim hos dentes non in ore locustarum, sed in scapulis ponit; dentes ergo vocat pinnas acuminas et extantes instar dentium; unde et Joannes hic ait vocem hanc esse alarum, non oris. Ita symbolice mendacium daemonibus et hereticis familiare, semper a terga latet, nunquam prominet in aperto; aliud enim dicunt, aliud cogitant : unde Deo hominibusque

(2) « Sicut capilles mulierum, » Hac lucem accipiunt ex loco Hieronymi, annotatione *Ezech.* XLV, 20 : « Comam domittere, ali, proprie luxuriosum est, barbarorumque et militarium. Alter Alioli : Ha locustae, vultu blan- digati et manusuo, voracissimae erant, leonum instar.

mendaces sunt odiosi, ait Nicolaus Causinus, *Parab. hist.* lib. IX, cap. xlix. Hereticorum ergo vox non ex corde et ore, sed quasi ex occipito prodit, sequitur a demonum.

11. ET HABEBANT SUPER SE REGEM ANGELUM ABYSSI.

— *Locusta*, ait Salomon, *Proverb.* XXX, 27, regem non habet, et egreditur universa per turmas suas ; sed haec infernales habent, et habebunt quod durabit his mundus, et hominum vita in terra, cum quibus pugnant. Scilicet enim omnem exercitum sine duce et capite esse invalidum, atque a capite ejus vira et robur pendere ; unde siebat ille bellum dux : « Fortior est exercitus cervorum duce leone, quam leonum duce cervo. »

Quoceira et milites, dum non persoluti stipendiō contra principem et rempublicam rebellant, statim caput et ducem eligunt ex suo grege maxime strenua, quem electum vocant; aliquoq̄ essent instar hominum aechali, sine capite, sine duce et directore, ac instar reipublice caretis magis trahi, in qua unius album conficit; itaque civis ipsi suam repuplicam perdunt et interrunt. Vide haec quantum quamque necessarium sit ordinis et obedienties bonum; ac ex diverso quantum ataxie et aechalae sit malum, utpote quod et ipsi daemones, licet pessimi et superbissimi, fugiant et detestentur.

Rursum, vide quanta sit vis turbae, quid faciat multitudine, etiam rerum minimarum et imbellium. Locustae enim viles et exiguae, sua copia integras provincias stirpibus despascuntur et devastant. Ita Turcae omnia superant et subiungunt exercitus sui multitudine. Ita daemones, licet nullius, numero suo totum orbem affligunt et cruciant. Existat haec de symbolo apud Nicolaum Causinum, lib. IX *Parab. hist.*, cap. xxxi : « Draco a formis consumpitus, » hoc est, princeps a populo oppressus. Ita Suetonius in *Tiberio* : Erat, inquit, Tiberio in oblectamentis serpens draco, quem ex consecuta manu sua cibatus, cum consumptum a formis invenisset, monitus est, ut vim multitudinis cayeret; draco enim regum symbolum est, formis populi. Sapienter prouide Ptolemeus in proemio *Almagesti* : « Melius, inquit, est vulgi habenas regere, quam multos habere milites. » Tutor enim et fortior est princeps vallosum subditum amore, quam militum armis. Ex adverso : « Terribilis nullis, timeto multos. »

Cui nomen HEBRAE ABADDON. — Hebreum abad in ead significat potire : inde אָבָד ibid in pīl, active significat perdere, dispersere : inde Abaddon idem est quod perditio, id est perditus vel perdition (Hebrei enim sepe abstracta ponunt pro concreto), grice אָבָדָה, latine *exterminans*. **T. exterminans** non est in Graeco, ut patet; script. ait enim Joannes graece, non latine. Stomachatur Villa Interpretis, hoc de suo addidisse textui. Verum temere ; nihil enim de suo addidit, sed tantum Graecam vocem in Latinam transtulit (quod est Interpretis munus), ut Latini exque ac Graeci ad iras et furores concilarunt. **Quarto**, cum sub

dit: « Ut occident tertiam partem hominum, » significat iras Judeorum non tam hostes Judeorum Romanos, quam ipsosmet Iudeos invassisse et emeasse. Ira enim in iratum irruit quasi hostis, cum lancinans et crucians. Rursum, intelligit iras quas Judei in Christianos evomuerunt, dum eos persecuti sunt. Jam multos suis iris et funis occidi et interis constat. Unde ait *Ecclesi* cap. xxx., vers. 26: « Zelus et iracundia minuntur dies. » Et *Proverb.* cap. xiv., vers. 30: « Putredo ossium invidea. » *Quinto*, dicuntur esse vices milles demillia, quia irarum, tumultuum et furorium exercitus, cum ex inordinatis animi affectionibus oriatur, immuniterius est. Unde ex his innumerae lites, rixae et discordiae exoriantur. Notent hoc homines iracundi; dum enim ira non resistit, sed indulgent, quid faciunt nisi ut infinitas tumultuum infernum et furentium nimicorum cohortes contra se ipsos, suamque pacem et conscientiam concident et immitant? *Sexto*, capita eorum leonina ira superbiam et crudelitatem representant. *Septimo*, ignis significat ire et irati excandescientiam, fumus rationis perturbat caliginem, sulphur furem. Nam « ira furor brevis est. » *Octavo*, caude pro setis habent serpentes, quia sete in aqua injecta, ibique asservate facile convertuntur in colubros, id significat, iram, eti initio dum vindictam conceperat exercet, grata et blanda videatur, tamen in fine relinquere aculeum conscientiae, eamque mordere et lancinare instar colubri. Si Poete Furiis (quas ipsi tres numerant, Acheronis et Noctis filias, que, ut inquit Servius, Dire in celo, Furie in terris, Eumenides apud Inferos appellantur), suntque sceleratim vindicis et tormenta, ait Cicero, orat, *pro Roscio Amerino*) ita pingunt, ut in capite pro capillis denti eis colubros, in manibus tadas ardentes, quibus inest ignis, fumus, sulphur. *Nono*, habent loricas hyacinthinas, id est ex panno hyacinthi et violacei coloris, quae est armatura ridicula; quia irati sua ire obliudent hanc loricas, id est excusationes calvas et ridiculas, scilicet se jure irasci, se zelo justissi agi, indignum esse talis pati, nobili viro ex honore non licere haec inlata relinquent, etc.: quia omnes nihil aliud sunt, quam ira, et ire nutrimentum, hoc est, ignis et sulphur. *Decimo*, ceteri, videntes licet hasce plagas, non perirentur, sed perrexerunt adorare sua idola, id est studere auro et argento congreendo. Avaritia enim est idolorum servitus, ut ait Apostolus. Verum haec mystica et tropologica sunt. Qui ergo cupit ingeniosum ira symbolum morale, hoc utatur.

Secundo, Aureolus, Lyram et Antoninus, I pars *Chron.*, tit. VI, cap. i, § 7, putant hic significari quartum schismatis generale, Ecclesiis valde noxioum, quod fuit inter Symmachum Papam et Laurentium Antipapam, eorumque assecularis anno Christi 498, de quo Nicophorus, lib. XVI, cap. xxxv. Vox de altari fuit vox S. Paschasi Cardina-

lis, qui cum aliis causa fuit schismatis eligendo Laurentium, ideoque post mortem punitus est in Purgatorio, cum apparuit S. Germano Capuano Episcopo in Thermis Putolanis, ulti narret S. Gregorius, lib. IV *Dialog.*, cap. xl. Eodem tempore Constantinopoli imperabat Anastasius Imperator Eutychianus, et in Italia Theodorus rex Arsenius. Cum ergo Paschasius tuba ceccinit, id est, Laurentio ut Papa fieret vocem dedit, soluti sunt quatuor angeli, scilicet Symmachus, Laurentius, Anastasius Imperator et Theodorus rex, qui prius alligati erant in Euphrate, id est, Romano Imperio, quod quartum est inter regna, sicut Euphrates quartus est fluvius paradisei, *Genes.* cap. ii. Tunc ergo ob schismam huc multi occisi sunt utrimumque. « Sedatio ea, ait Nicophorus, duravit ad triennium non sine cedibus, rapinis, aliisque calamitatibus. Sed Theodorus rex, qui tum Romanum obtinebat, eti Arianius esset, Synodus tamen Episcoporum eti Symmachum Episcopatum confirmavit; Laurentio autem pulso, trunnum Nucerie attribut. » Anastasius vero et Theodorus Christianos persecuti sunt. Unde Theodorus Joannem Papam carcere macerando, et Symmachum (uti et Boetium) gladio occidit. Ille viro cuidam sancto visus est Theodorus et a hora qua mortuus est, inter Joannem et Symmachum discedens, discalceatus et vincis manibus duci projicie in ollam Vulcaniam, uti refert S. Gregorius, IV *Dialog.*, xl. Quia ergo Ecclesia tunc in quatuor hos principes divis, para queque pro suo principe certabat, hinc dicitur exercitus eorum fuisse vices milles dena milia, id est, infinita multitudo. De ore Laurentii et Symmachi procedit fumus ambitionis et vanitatis; ideoque rursum habent loricas hyacinthinas, quae designant hypocrisyn et vanam apparentiam; de ore Theodorici procedit ignis Arianae perfida; de ore Anastasi procedit sulfur heresis Eutychiana. Habant polestem non tantum in ore, sed et in caidis, quia inter Symmachum et Laurentium, atque inter Theodori et Anastasium non solum ore, id est, disceptibus et similitudinibus, sed etiam caidis, id est, oculis fraudibus et simulationibus, agebatur. Denique cum additur: « Ceteri homines qui non sunt occisi, » etc., opinantur Lyram et Antoninus significari quandam Paganorum cedem, que tempore Theodorici facta sit, Saxonibus contra Thuringos Thematicibus, ubi utriusque multi cesi sunt.

Verum Viege et alii displices haec explicatio, idque merito. Nam *primo*, Symmachus non fuit ambitiosus, sed misericordia, et suavibus admodum moribus; quae immo Sanctorum catalogo est adscriptus. Insuper falsum est quod Paschasius fuerit schismatis auctor, ad illudque classicum cœi nerit. Nam ejus auctor fuit Festus, Patricius Romanus, qui ut gratiam iniret Anastasius Imperatoris, post creationem Symmacchi, eodem die in basilica S. Marie pecunias aliquos corrumptens, in-

trus Laurentium. Paschasius ergo purgatorium subiit, non quia Laurentium creavit Papam, sed quia ei usque ad mortem adhesit, ejusque partes fovi, uti narrat S. Gregorius. Ubi quod dicatur, usque ad mortem, exclusive intellige: posnit enim moriens. Nam constat apud orthodoxos neminem in schismate manentem in coelestiorientem salvari. Non enim in Ecclesiam coelestem admittitur, qui a terrestri se separavit. Quicunque schisma est peccatum mortale, et schismati non tantum a Dei gratia, sed et ab Ecclesia abscessi et precisi sunt, nisi per ignorantiam eorum vel in totum, vel in parte, ut non sit mortalium, excusat.

Secundo, quia Euphrates longe abest a Roma; nec Roma dici potest Euphrates, sed potius Babylon: haec enim Euphrati adiacet. *Tertio*, schisma Laurentii et Symmachi non fuit in tota Italia, sed tantum Romæ. Rursum inter Anastasium et Theodoriū nullum fuit bellum, sed solus minus Theodorus cogit Anastasium pacis amorem, ad Ecclesias Arianius concedendum. *Quarto*, Thuringi et Saxones nullam cura cura Anastasio et Theodoriū habent connexionem, ut habent inter se omnia que hoc capite recensentur.

Tertio, Beda, Richardus, Andreas, Rupertus, Aretas et Viegas respondunt hec ad ultima mundi tempora. Angelus ergo hic sextus, erit praecepitus aliquis demum. Hie solvet quatror angelos, id est, omnes demones ligatos in Euphrate Babylon, id est, in congregations et confusione impiorum, qui Ecclesiam totam in finis mundi omnibus modis divexerunt. Unde dicuntur esse vices milles dena milia. *Quarto*, respondeo eos certa loco ligari, cum in illo per decretum et potestatem divinam, vel angelicam detinuntur, ut in loco movere, eoque egredi nequeant. Hoc autem fieri potest tribus modis: *Primo*, si Deus eis subfrahat concursum divinum, qui necessarius est ad motum et egressum, simulque conservet semper illos in suo ubi, sed si et modo existendi in illo loco, cui vult eos affigere. *Secondo*, moraliter, si impediat ne egressionem, v. g. minando eis acieris penas si egridantur, atque punitendo illos si egridantur, et compellendo eos regredi: sic Asmodeo certa eremis Egypti portio, extra quam ne ad passum pedis egredi ei licet, a Raphaële est designata et prescripta. *Tertio*, physice, omnino et naturalliter, si imprimat eis modum, aut qualitatem aliquam detinivam, vel unitivam loco, v. g. impetus et vim permanentem. Similem enim vim, sed transuentem, videmus corporibus, uli lapidibus, imprimi, qua in altum levantur, dum eoc jacuntur. Sic ergo homo robustus alium minus fortis certo loco violente detinere potest per vim ei impressam, ita et angelus demorum. Similem enim vim, licet non corporalem, sed spiritualem, potest spiritus superior et potentior spiritui inferiori et minus potenti imprimere; atque de facto viuus haec imprimunt demones angelos, cum eos ex certo loco, v. g. ex corporibus obsecatis energumenerum violenter expellit et extrudunt. Cur enim Deus non possit similem vim, non transuentem, ut illa est, sed diutius permanentem producere? magis enim mirabilem vim igni inferni indidit, qua non tantum detinet, sed agit in animas damnatorum, ipsosque demones, eoque urit et cruciat. Ilo est quod ait S. Petrus, II epist. II, 4: « Scimus Deus angelos peccantibus non pepercit, sed rudenterib[us] inferni detractos in tartarus tradidit cruciarios. » Ubi nota ex famae quae obsessam Hierosolymam rastabant.

(1) Juxta Allioni, hi sunt Angeli mortis (vers. 15), numero quatror (qui perfectione est numerus), missi ad perficiendam Dei vindictam. Plata oris sui eneant, id est, mortifero vento, cui nomen *Sarvum*; hoo autem vento figuratur tum Romanorum exercitus, tum pestis et famae quae obsessam Hierosolymam rastabant.

tos : qui enim radentes angelos detrahent ex eo? Sed ad vocem tradidit, q. d. Tradidit eos Deus et mancipavit carcera et igni infernali, illique eos in perpetuum devinxit, et quasi quibusdam rudentibus, vel, ut Graeca habent, *angeli*, id est *catenae caliginis*, alligavit. Sic enim explicat S. Judas in sua epistola, vers. 6, dicens: « Angelos qui non seraverunt suum principatum, vinculis eternis sub catagine reservavit. » Alio ratione ligantur, id est, ligari se sunt demones a magis, cum ipsi ex conventione et pacto eis, vel valentes, vel in superiori domino coactos, in annulis includunt, ut qui annulos gestant, demones sibi familiares et obsequentes habeant. Ita S. Hieronimus in Vita S. Hilario, narrat demones ab amasio in pellam quam deperibat immissum, cum S. Hilario eum expelleret, exclamasse: « O erices, o tormenta quae patior! Exire me cogis, et ligatus subtus limen teneor. Non exeo, nisi adolescentis qui tenet diripiatur. Tunc senex: Grandis, sit; fortitudo tua, qui licet et tamquam strictus tuas. Et si eam ex hac alitione patet dominorum tum infirmitas, tum vilitas, Unde

Moraliter, S. Antonius apud Athanasium: « Minas, ait, demones formidare non debemus: nam hamo crucis ut draco aduncaeus a Domino est, capistro ligatus in jumentum, et quasi mancipium fugitivum vincens circulo, et armilla labra perforatus, nullum fidelium devorare permittitur. » Et S. Augustinus, serm. 197 *De Tempore*: « Si alligatus, at, diabolus est, quare tantum adhuc praevalet? sed tepidis et negligenteribus, et Deum in veritate non timentibus dominatur. Alligatus est tamquam innoxius catenae canis; et neminem potest mordere nisi eum qui se mortifera securitate illi conjunxit. Jam videtur, fratres, quia statim est homo ille, quem canis in catena positus mordet. Tu te illi per voluntates et cupitatem sancti noli coniungere, et illi ad te non presumunt accedere: latrare potest, sollicitare potest, mordere omnino non potest, nisi violentem. Non enim cogendo, sed suadendo noceat, ne extortum a nobis consenserit, sed petat. »

15. **UT OCCIDENTER TERTIAM PARTEM HOMINUM,** — non signatorum, ut patet ex dictis cap. vii, vers. 3, et cap. ix, vers. 4, puta impiorum et reproborum. Idem patet ex eo quod, si hi occisi essent propter iusti, nulli tum iusti amplius superessent in mundo. Ceteri enim qui non sunt occisi, erunt idololatrie, ut dicitur. Ergo tantum loquitur hic de non signatis et impensis (quorum sunt haec vindicta et penes), ex quibus ait tertiam partem occidentum; ceteros vero permanuros in sua idolatria et sceleribus.

16. **ET NUMERUS EQUESTRIS EXERCITUS VICES MILLIES DECA MILLIA.** — Graece δύο περισσός πολλάβος: ita legit nos Aretas et alii (sicet Complutenses non habent: δύο), id est duae myriades myriadum, id est *bis* millies certe milia. Myrias enim est de-

cem milie: duas ergo myriades florriadum summae milles decem milles; id est ducentes milia, sive ducenti miliones. Ingens et ingens erit hic exercitus equum, qualis nunquam visus est in orbe. Ex quo, nonnulli conjecturant pedestrem exercitum, qui equestri jungi, eumque numero longe superare solet, fore longe majorum et quasi innumerum. Verum sic exercitus hic nimis foret et pene immensus, quem nulli provincia altere aut sustinere posset; utpote qui majorem partem hominum qui in orbe sunt, ac consequenter plurimos impios, quos Deus hoc exercitu punire volet, in se complectetur. Cum ergo pedestris hic non meminerit, videtur ille vel exiguus fore; sed totus, vel pene totus exercitus fore equestris, qualis est Taratarum, Persarum, Polonorum, etc. Celebratur omnium ore multitudine exercitus Xerxis, qui quinque annorum apparatu decies centena milia, id est millionem hominum in aciem contra Graecos eduxit. Quem numerum, ut Valerius, et ex eo S. Hieronimus testatur, de alta prospectans specula, fleuisse ferter, quod ex tanta multitudine nemo post centum annos superfluvia esset. Igitur ipse maris pontibus conjunxit, Athos montem continentem absedit, teste Plinio, lib. IV, cap. x. Verum quid aliud ab Apocalypses copias? Xerxes unum eduxit millionem: hic ducenti miliones hominum educendi dicuntur. Ergo ducentesimam tantum huius exercitus partem habuit Xerxes, et tandem de Xerxe canit Lutetius, lib. II:

Multum cum pontibus auras,
Europamque Asia, Sestorumque admovit Abydo,
Incessuque fletum rapidi super Hellenponi.

Quocirca nonnullis incredibilius videtur hic numerus, cum in toto orbe vix eis videantur esse decienti miliones hominum. Sed errant: nam in solo regno Sineni numerantur 230 miliones hominum, ut docet nos P. Nicolaus Trigantius, lib. De Expedit. Siuei: ex quibus quinta pars, puta quinquaginta miliones, potest esse milium. Addo totidem ex Ethiopia: Ethiopia enim mira est sobiles et copia. Addo totidem ex Tarteria, et totidem ex India, habebis ducentos miliones. Jungo tunc plurimos fore homines: plerique enim erunt carnales, et vacabunt generationi.

Possit etiam quis suspicari bonam exercitus hujus partem fore demonum, qui induti specie et forma non locustarum, ut illi precedentibus tube vers. 3, sed hominum et equorum, impios affligerent et castigabant. Nam duces eorum erant quatuor Archidemones, ut patet vers. 14, qui vers. 15 dicuntur occisuri, scilicet tam per se, quam per suos socios, puta demones, tertiam partem hominum. Et de his ad litteram verificari poterit quod dicitur vers. 17: « Capita eorum erant tanquam capita leonum; et de ore eorum procedit ignis, et fumus, et sulphur; et illud

vers. 19: « Caudae eorum similes serpentibus, habentes capita: et in his nocent. » Demones enim formam serpentum, leonum, et querumbilis bestialium facile assumere vel equis suis asserunt, et per apparentiam adjungere possunt. Denique si ducenti miliones hi tantum essent hominum, utique continentem maiorem partem hominum impiorum (pauci enim fucu erunt pili et justi) qui puniendo erunt hac plaga, non autem punient alios. Nec enim plaga, ut et cetera, immittitur in impios, tertiamque eorum partem absuet. Unde videtur potissimum partem hujus numeri fore demonum; aliquo enim impinguiter per homines sequi, immo magis impinguiter, et multo plures essent carnifex, quam pri puniendo; atque carnifices ipsi impune evaderent, cum tamen ceteris impioniores sint futuri.

Opinatur Ribera hunc exercitum fore decem illorum regum, qui ante Antichristum Babylonem evertent, uti describit Joannes, cap. xviii: hoc ergo caput xviii per hysterologiam ex loco ponit, cuius recto ordine hic ponendum esset. Unde inferunt aliqui hunc numerum militum fore, non simul, sed successice; per multos enim annos horum regum precepsa duratura. Verum hoc minus esse probable ostendunt cap. xvii, vers. 16. Verisimilis dici posset hunc exercitum preparandum viam Antichristo, ac fore ipsius Antichristi jam ineachio et invalescentis, ut ex eis gentes subigat, ac tandem fiat rex et monarca orbis. Nam mox de eius regno, monarchia et bello, quod tune ipse geret contra Christianos, audiens cap. xi, in ipso libro signato, cuius sigillum ultimum hic reserat, ita ut post hec proxime sequi videatur lectio libri signati, qui tractat de monarchia Antichristi.

17. **ET IMA (ut iam dicamus) VIDI EQUOS IN VISIONE,** — scilicet habentes caputa quasi leonum, loricas hyacinthinas, etc., ut sequitur.

Et qui sedebat super eos, habebant loricas ignas, et hyacinthinas, et sulphureas, — scilicet aliqui equites habebant loricas *ignas*, id est luentes et radiantes, ac flammatantes, ideoque terribiles instar ignis; alii habebant loricas *hyacinthinas*, id est violaceas, sive celestis coloris, ut eis a Deo missi viderentur; alii *sulphureas*, id est, ruberas et croceas instar sulphuris. Hosce enim colores, aut certe tunicas talium colorum, loricis suis hi equites inducent, tum ornatus, tum terroris causa, ut percellant hostes, ut faciant nostri equites, quos proinde Belgae vocant nec veteri, Manne veteri, gelef veteri; et Galli, aquae ac Itali et Hispani, *caserne rouge*, *caserne bleue*, *sasse jaune*. Hi ergo ultimi habebunt loricas, vel tunicas loriarum croceas, sive sulphureas, ut per eas Deus significet vindictam, quam per eos equites exercere decrevit in libidines, et festis peccata ac peccatores, utque per eas prognostice indicet sulphur infernale, quod impius

in gehenna paratum est et imminent. Sic Virgilius, Enied, XII, canit de Turvo:

Ipsæ deline auro squalens in alboque orichalco
Circundat loriam humeris.

Et Livius, lib. V *Belli Macd.*, agens de equitibus:

« Partim, inquit, loricas, quos cataphractos

vocant; partim sagittis ex equo utentes. »

Alludit S. Joannes ad Jeren. 11, 27, ubi ferores equos et equites Persarum incitans ad excidium Babylonis, ait: « Addegit equum quasi brachium aculeatum; » brachus enim genus est locusta. Porro praeferores esse Persarum equos, ut videantur ex se habere aculeos, nec egere calcari, docet Oppianus, dum ait:

Qui cives habitant virides Euphratis ad undas,
Magnanimes utuntur equis in beta leonum.
Luminis glauca vibrant, et magnum in pectora robur
Efficerat antae animos ad tertiam robora.
Accipit levitas cursus, quodque ora leonis
Intrepido perfere valent.

Tales erunt et hi S. Joannis equi in fine mundi.

Et capita eorum erant tanquam capita leonum; et de ore eorum procedit ignis, et fumus, et sulphur.

— Per equos quoque equites ipsos metronymicē intellige. Significat per hyperbolam, formidabilis fore equos et equites instar leonum, ut fumos naribus effient, videanturque ignes, sulphur et flammulas spirare. Rursum equites spirabunt ignem, fumum et sulphur, id est incendia, et omnino modum visitatatem orbis affectant suis minacibus verbis et imperiis, coharente se invicem, et inclinando *fuego*, *fuego*, ut in explicatione et excidio Antverpiensi (quam ipsi furiam vocant) nostro ex eo factum meminimus, quando major et nobilis urbis et empiri illius quondam celebrissimi pars Hispanico igne horribiliter conflagravit. *Tertio*, proprie significatur hic bombardae militum, et ignis pulveris sulphurei. Dum enim milites jaculatori, ita aduentori ori instrumentum, ut ore ignem et fumum sulphureum emittere videantur. Et hoc modo objecto sunt animo S. Joannis in visione. Ita P. Lessius, lib. XIII *De Perfect. diuinis*, cap. xviii. *Addo*, si bona hujus exercitus pars sit diecum, de his hoc ad litteram, ut sonat, accipi posset, ut dixi paulo ante. Idem dico de caudis serpentibus, de quibus subdit dicens:

19. **POTESTAS ENI EQUORUM IN ORE FURUM EST,** — ET IN CAUDIS EORUM. NAM CAUDA EORUM SIMILES SERPENTIBUS, HABENTES CAPITA: ET IN HIS NOCENT. — Palet haec non ad litteram, sed symbolico accipi debere, aquae ac capita leonum, et ignem sulphurique de ore egrediens. Nulli enim equi habent caudas serpentibus, aut capita in caudis. Caudae ergo haec capitibus significant gladios militares, qui instar caudarum retro existant, et capulos instar capitibus habent: describit enim arma eorum, bombardas scilicet, per ignem, fumum

et sulphur, et gladios per caudas capitatas. Aut certe per caudas intellige pedissequos et ministros militum, qui plerunque sent pessimi, et in star serpentum occulte nocent incendiis, furtis, venenis aliquis modis. Ita P. Lessius loco jam citato. Insuper cauda ha significant novissimum eorum imperium, quod pacificum et quietum jam videbatur; eo quod per tyrannidem suam omnes hostes suppressissent, aut subegissent; neque tam diuinum focum a eorum principium, nimurum quod in fine redibut ad sua capita, id est ad primam crudelitatem, et ad dira duraque sua imperia, ut rursum videantur ore spirare et efflare ignem, fumum et sulphur. Rursus, quod virulenti et dolozi erunt instar serpentum. Unde Richardus Victorinus querens cur horum caudea desinat in capite serpentum, respondet: Quoniam impii, dum nequeunt aperte persecutione nocere, per occultam et fraudulentam simulationem nocendi sumunt initia. Et Joachim: «Quia, inquit, cum putantur ab inferis mala quiescere, tunc ex insperato deteriora mala committunt; et ita cauda eorum, id est, finis praecedentium malorum, in capita desinunt, id est, in initia futurorum (1).»

Symbolice S. Gregorius, lib. XXXIII *Moral.*, cap. XXVII, vel iuxta aliam editionem XXII, hereticis hec attribuit: «Quia, inquit, quod ab eis verbis blandientibus dicitur, hoc a principibus eorum fautoribus gladiis ferentibus imperatur. Unde potestas eorum est in ore et in caudis. In ore namque doctorem scientia, in cauda vero secularem potentia figuratur. Nam per caudam quem retrahit, hujus seculi postponenda temporalia designatur. Retro est enim omne quod transit, ante vero est omne quod veniens permanet. Iste ergo equus, id est, nequissimus predictoribus ubique carnalium impulsu currentibus, in ore et in cauda potestas est; quia ipsi quidem perversa suadendo predicant, sed temporalibus potestatis fulsi, per ea que retro sunt se exaltant.» Nota hic obiter quo loco, iuxta S. Gregorium,

(1) Non potuit hic exercitus melius describi quam si conferetur cum *amphibiosa*, quo utrumque capta habet, quibus mordet. Plinio, *Hist. Nat.* cap. VIII, 35: «Geminum caput amphibia, hoc est, et a canda; tanquam parum esset uno ore fundi venena.» Describitur itaque dolosissimus exercitus, qui maximas clades, inter quae eminent incendia et cades, illaturus erat.

habenda sint omnia temporalia, ipsaque orbis imperia; nam per caudam hic designantur, ut justitia et virtuti, aequa ac Ecclesie postponenda intelligentur.

20. ET CATERI HOMINES, QUI NON SUNT OCCISI IN HIS PLAGIS, NEQUE FOENTENTIAM EGERUNT. — «Neque,» id est non, vel ne quidem tunc, q. d. Celari homines, cum tot strages et funera viderent, ne quidem tunc compunditi ad mentem redierint, ne ad tantas sociorum plagas resipuerint. Patet ex Graeco. Mira ergo erit tunc hominum obdurlatio, qui, vici tot signis et plagiis, persistent nihilominus in suis sceleribus et idolatria. Similis fuit obdurlatio Pharaonis, *Zecodi* vii et sequent, qui, vici tot portentis et flagella Mosis, et magis obdurluit, fortiusque Deo et Mosi restituit. Cause ejus erunt variae. *Prima*, assuetudo peccandi, indegena concupiscentiae vis: ob quam diuinus ebriosi a vino, luxuriosos a venere non abstineri, etiam si presentem et certam exinde pestem, immo mortem sibi immovere vident. *Secunda*, infidelitas, quia non credunt huius plaga a Deo infligi; sed fato, vel mundi quoddam morbo, et senectus quasi virtuo evenire, uti senserunt Stoici, et nomen Politici. *Tertia*, quod tunc solitus erit doloribus, qui omnes ultimatas suas vires exeret: unde impiorum tunc quasi animas et corpora possidebunt. *Quarta*, quia plaga hoc concubant in eis, utpote impisi, billem et impatiensam unde blasphemabunt Deum, vel auctorem plagarum, quod tot tantasque eis infligit, uti ait S. Joannes cap. XVI, vers. 9.

UT NON ADORARENT DEMONIA. — Hinc patet in fine mundi renescitur idolatria, sed eam evocet postea veniens Antichristus: volet enim ipse solus coli sicut Deus, sicut pradixit Daniel, cap. XI, vers. 36 et sequent (2).

(2) Arbitratur Alili, *Judeos*, qui vita servanda causa se Romanis dederant, *Dile sacrificasse*, et signa militaria adorasse. Id quidem Josephus, ut honori genitius forte consuleret, discrete non narravit. Pristerquam vero, quod res ipsa ostendit hand aliquid certius documentum *Judeos* dare potuisse, se in fide Romanorum muros, habet ipse Josephus nonnulla, ex quibus illud colligi potest. — Alii impropter hoc intelligent, servisse neque *Judeos* pecuniam, genim, mensis, a quibus utpote inanimis rebus servari in periculo non poterant. Causa reddimur cur ultimum exitum Deus ad plagam Hierosolymorum addiderit, quia homines nil erant certi.

CAPUT DECIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Videt Joannes angelum amictum nube, destro pede mari, sinistro terra insistentem, ac jurantem quod amplius non erit tempus: mos rebuant et consonant septem tonitrua. Secundo, vers. 8, jubetur ab angelis accepere librum apertum, acceptumque devorat, quem in ore dulcem et mellum, in ventre vero amarus experitur.

Quatuor ergo sunt puncta hoc capite notanda: primum est, idea angelis fortis, qui unum pedem figit in terra, alterum in mari; secundum, septem tonitrua; tertium, juramentum angelis quod amplius non erit tempus; quartum, liber datum Joanni dulcescens in ejus ore, sed in ventre amarescens.

1. Et vidi alium Angelum fortem descendente de celo amictum nube, et iris in capite ejus, et facies ejus erat ut sol, et pedes ejus tanquam columnæ ignis. 2. Et habebat in manu sua libellum apertum; et posuit pedem suum dextrum super mare, sinistrum autem super terram. 3. Et clamavit vox magna, quenadmodum cum leo rugit. Et cum clamasset, locuta sunt septem tonitrua voces suas. 4. Et cum locuta fuissent septem tonitrua voces suas, ego scripturus eram, et audiui vocem de celo dicentem mihi: Signa quæ locuta sunt septem tonitrua, et noli ea scribere. 5. Et Angelus, quem vidi stante super mare, et super terram, levavit manum suam ad celum; 6. et juravit per Viventem in saecula saeculorum, qui creavit celum, et ea quæ in eo sunt; et terram, et ea quæ in ea sunt; et mare, et ea quæ in eo sunt: Quia tempus non erit amplius. 7. Sed in diebus vocis septimi Angelis, cum coperit tuba canere, consummabitur mysterium Dei, sicut evangelizavit per servos suis Prophetas. 8. Et audiui vocem de celo iterum loquentem mecum, et dicentem: Vade, et acceperis librum apertum de manu Angeli stantis super mare, et super terram. 9. Et abiit ad Angelum, dicens ei, ut daret mihi librum. Et dixit mihi: Accipe librum, et devora illum; et faciet amaricari ventrem tuum, sed in ore tuo erit dulce tanquam mel. 10. Et acceperis librum de manu Angeli, et devorabis illum; et erat in ore meo tanquam mel dulce: et cum devoravsem eum, amaricatus est venter meus; 11. et dixit mihi: Oportet te iterum prophetare gentibus, et populis, et linguis, et regibus multis.

Nofat Aleazar haec omnia a capite x usque ad vers. 15 cap. xi, pertinente quadammodo ad sextam tubam et plagam septimi sigilli. Nam scilicet post quintam plagam dixit Joannes cap. ix, vers. 12: «Vt unum abilit;» ita cap. xi, vers. 14, ait: «Vt secundum abilit;» id est, sexta plaga sexti sigilli jam peracta est; «et ecce vt tertium renitet etc.» puta septima et ultima plaga, que explicatur ibidem vers. 15. Hoc ex parte verum est, sed non universum, ut patet initio capituli septuaginta.

Rursus Aleazar ex suis explicationis acoluta sensu, scilicet plaga sexta *Judeorum* iras et furores complexa est, ita hoc capite significari, horribilem illam persecutions procellam, et quasi furorem, quam *Judei* contra Ecclesiam concitarunt, initium fuisse versus solidis Gentilium felicitatis: coenam Deum hec direxisse, ut persecutions Ecclesiae verteret in ejus felicitatem et gloriam, nimurum

ut derelictis *Judeis* transferret fidem, Ecclesiam et salutem ad Gentes; atque hoc intelligi cum diciatur: «Consummabitur mysterium Dei.» Verum haec spectant novissima tempor. Inseruntur ergo hic, ut homines qui tunc tot plagi sex tubarum a Deo per Angelos moniti noleant premire, vehementius redarguantur, arcentur et urgeantur: unde iurat Angelus: «Quia amplius non erit tempus.»

1. ET VIDI ALIUM ANGELUM FORTEM DESCENDENTEM DE COELO AMICTUM NUBE, ET IRIS IN CAPITE EJUS, ET FACIES EJUS ERAT UT SOL, ET PEDES EJUS TANQUAM COLUMNÆ IGNIS. — *Primo*, Primasius, Beda, Richardus, et alii muli per Angelum hunc accipiunt Christum, qui de celo descendit in incarnatione. Iridem gestat, quia legatus est pacis. *Hic* terra et maris imperat: unde pedem unum terræ, alterum mari, quasi possessor et dominus impunit. *Pes* ejus dexter est misericordia, sinister est